

STOPAREA ATACULUI BIOLOGIC ASUPRA ELEMENTELOR DIN PIATRĂ LA TURLA BISERICII MĂNĂSTIRII DRAGOMIRNA ȘI LA CIMITIRUL ACESTEIA

La 12 km de fosta Cetate de Scaun a Moldovei – Suceava, se află Mănăstirea Dragomirna, construită în primele trei decenii ale sec. al XVII-lea. Ctitori au fost mitropolitul Anastasie Crimca împreună cu frații Lupu și Simion Stroici. Mai întâi a fost construită biserica mică din cimitirul mănăstirii (1602), iar apoi în 1609 are loc sfințirea bisericii mari. În anul 1627 prin strădania domnitorului Miron Barnovschi se desăvârșește ansamblul fortificat de la Dragomirna. Biserica are planul dreptunghiular, mult alungit și impresionează prin măreție. Marele istoric Nicolae Iorga spunea: „Vederea ei este o uimire de bucurie. E înaltă și îngustă ca o frumoasă cutie de sfinte moaște; un giuvaier architectural care împodobește codrii seculari ai Bucovinei”¹. Perla acestei bijuterii este turla bisericii, foarte înaltă și zveltă, ce are 42 metri. Sculptura realizată în calcar prezintă un vast repertoriu de motive ornamentale geometrice și florale, ieșind din linia caracteristică epocii lui Ștefan cel Mare și cea a lui Petru Rareș. Din păcate sculpturile au fost atacate puternic de mușchi și licheni atât pe turlă cât și pe lespezile sculptate din cimitirul mănăstirii.

Timp de trei ani de zile s-a efectuat un tratament cu biocizi și substanțe chimice pentru stoparea atacului și înlăturarea fructificațiilor. În primă fază au fost aplicate tehnici neadecvate de curățare mecanică, iar sporii de mușchi și licheni au fost împrăștiați în aer și din nefericire ei s-au refugiat pe mormintele din cimitir. Aici au declanșat un atac biologic asupra crucilor din lemn dar și asupra lespezilor din piatră. Din această cauză s-a impus un tratament simultan atât la turla bisericii mari cât și în cimitir. La crucile din lemn se remarcă putrezirea fibrei lemnoase, înnegrirea lemnului și acoperirea acestuia cu licheni. La mormintele din piatră acoperirea lespezilor este de peste 50% și multe din ele sunt deja pătate iar gradul de umiditate este foarte mare. A apărut deja măcinarea pietrei din cauza atacului biologic îndelungat dar și a excesului de umiditate. Cu bunăvoința profesorului Mihai Gheorghe de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, s-au determinat speciile de licheni și mușchi: PHACOPHYSCIA ORBICULARIS, (NECKER) MABERG; ORTHOTRICHUM PUMILUM și AMBLYSTEGIUM SUBTILE.

Ca material de combatere am optat pentru BIOTIN S în urma unor încercări repetate. Este o soluție cu efect maxim iar fructificațiile s-au desprins foarte ușor, ușurând operațiunea de curățare mecanică. Mai greu a fost la curățarea plăcilor de calcar de pe turlă, deoarece păsările au distrus chitul dintre rosturi și și-au amenajat cuiburi. La final a fost necesară o operație de umplere a rosturilor cu un chit nou.

În cimitir toate lespezile din piatră au fost săltate și sub ele am introdus un strat de sort (piatră de râu). Astfel, apa pluvială se va scurge mai ușor și se va înlătura umiditatea excesivă iar posibilitatea apariției atacului biologic se diminuează. Pietrele aflate în stare fragmentară au fost armate cu lame din inox iar golurile au fost umplute cu un chit din praf de piatră fin și rășină UHU⁺ pentru piatră. Petele de rășină de brad și cele de fum au fost îndepărtate cu detergent neionic Super 100 în procent de 10% și alcool etilic absolut diluat. Ultima etapă se va încheia în toamna acestui an prin completarea părților lipsă la crucile din piatră și la pietrele funerare.

¹ *Inscripții din bisericile României, adunate, adnotate și publicate de N. Iorga, vol. II, București, 1908, sub voce; N. Iorga, Neamul Românesc din Bucovina, București, 1905, Mănăstirea Dragomirna; Maica Gherghina, 1609 – 2009. Mănăstirea Dragomirna, în MI, anul XLIII, s.n., nr. 9 (510), septembrie 2009, București, pp. 83-84.*

STOPPING THE BIOLOGIC ATTACK ON THE STONE ELEMENTS FROM THE SPIRE OF DRAGOMIRNA MONASTERY AND FROM THE GRAVEYARD

(Summary)

Dragomirna Monastery, situated at 12 kilometres from the previous Fortress of Moldavia, foundation of the metropolitan bishop Anastasie Crimca and of the brothers Stroici, dates back to the first years of the 17th century. Lately, the monastery has benefited from a large program of restoration and conservation. The stages of the process of the cessation the biological attacks on the stone ornaments from the spire, on the wooden crosses from the churchyard and on the tombstones are presented in the article below.

Atac biologic

Verdeața zidurilor

Curățarea plăcilor de calcar

Detalii din timpul procesului de restaurare

Atac biologic

Detalii din timpul procesului de restaurare

Detaliu de „frânghie” pe latura de sud-est. Foto 2004

Colțul nord nord-vest prezintă pierderi de material. Foto 2004

Detalii din timpul lucrărilor de restaurare – conservare (pat de prundiș pentru eliminarea excesului de umiditate)

Atac biologic.